❖ రచన : యం. ఉదయభాను
❖ ఫోటోలు : రవీందర్ రెడ్డి

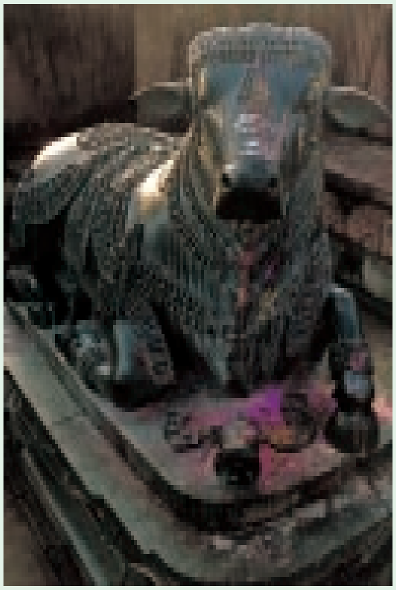

ఓరుగల్లు

కాకతీయ కళావైభవం

కాకతీయ సామ్రాజ్య వైభవానికి, శిల్పకళా ప్రాభవానికి ప్రత్యక్ష నిదర్శనం వరంగల్ పట్టణం. వరంగల్‌నే ఏకశిలానగరం అనేవారు. ఏకశిల అంటే ఒకే రాయి. ఓరుగల్లు కోట మధ్య ఒక పెద్ద బండరాయి ఉండటం వల్ల ఈ నగరానికి ఆ పేరు వచ్చింది.

ఈనాడు వరంగల్, హనుమకొండ, కాజీపేట మూడు కలిసి ఓ ప్రముఖ నగరంగా విలసిల్లుతోంది. ఇక్కడ చూడదగ్గ ముఖ్య ప్రదేశాల్లో ఓరుగల్లు కోట, హనుమకొండ, భద్రకాళి ఆలయం, వేయిస్తంభాల మంటపం, పాకాల చెరువు, రామప్ప గుడి ప్రధానమైనవి.

వరంగల్ జిల్లా హైదరాబాద్ నగరానికి 160 కి.మీ. దూరంలో ఉంది. ఇక్కడకు చేరడానికి రైలుమార్గంలో హైదరాబాద్ విజయవాడ వెళ్ళే అన్ని రైళ్ళు ఇక్కడ ఆగుతాయి. ఇక రాష్ట్రంలోని అన్ని ప్రధాన నగరాల నుండి వరంగల్‌కు బస్సు సౌకర్యం వుంది. మీకు, మీ పిల్లలకు మన ప్రాచీన కళాసంపదను చూడగలిగే ఓ చక్కని అవకాశం. ఓ రెండురోజుల సమయం కేటాయిస్తే చాలు వరంగల్ దాని చుట్టుపక్కల పరిసర ప్రాంతాలు చూడవచ్చు.

ఓరుగల్లు కోట: ఒకప్పుడు ఈ నగరంలో ఏడు కోటలు ఉండేవట. కాని ప్రస్తుతం రెండు కోటలు మాత్రమే ఉన్నాయి. మట్టి కోట, రాతికోట మాత్రం చూడగలరు. క్రీ.శ. 12వ శతాబ్దిలో దీని నిర్మాణం జరిగింది. 12 కి.మీ. ఈ రాతి కోట బలిష్టమైనది. ఈ కోటకు 4 మహాద్వారాలున్నాయి. ఏకశిలా నగరం ద్వారం తోరణము ఆంధ్రుల శిల్ప వైభవానికి ప్రతీకగా నిలిచింది.

ఈ కోటను కట్టడానికి నునుపైన రాళ్ళను ఒకదానిపై ఒకటి పేర్చి సున్నం లేకుండా నిర్మించారు. ఈ కోట చుట్టూ ఓ లోతైన కందకమున్నది. వెలుపలి మట్టి కోట 40 కి.మీ. చుట్టుకొలతతో భారతదేశంలోని అతి పెద్ద మట్టికోటగా ప్రసిద్ధి పొందింది.

భద్రకాళి ఆలయం: వరంగల్ నగరం మధ్యలో భద్రి అనే చెరువు వుంది. దాని ఒడ్డునే భద్రకాళి అనే ప్రాచీన దేవాలయం వుంది. క్రీ.శ. 625 సం॥లో చాళుక్య రాజులు ఈ దేవతను కొలిచి ఈ ఆలయాన్ని నిర్మించినట్లు చెపుతారు. కాలక్రమంలో కాకతీయులు భద్రకాళిని తమ ఇలవేల్పుగా

హైదరాబాద్ నుంచి ఉదయమే కారులో బయల్దేరి వరంగల్ చేరుకొని వేయిస్తంభాల గుడి, వరంగల్ కోట, కోటలోనే ఆరు బయలు నెలకొన్ని ఉన్న తోరణం, భద్రకాళి ఆలయం ఇవన్నీ చూసుకొని రాత్రికి వరంగల్‌లోనే బసచేయవచ్చు. టూరిజం డిపార్ట్‌మెంట్ వారి పున్నమి హోటల్, [illegible] హోటల్ సౌకర్యంగా ఉంటాయి. [illegible] ఉదయమే బయల్దేరి వరంగల్‌కి [illegible] కి.మీ. దూరంలో ఉన్న [illegible] దేవాలయానికి చేరుకొని [illegible] వరకు అక్కడ గడిపి

తెలుగునాడి

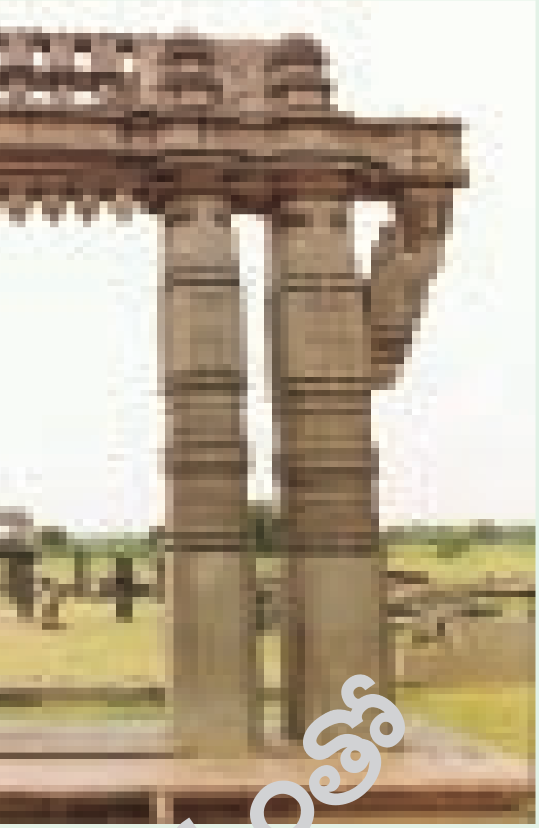

సౌజన్యంతో

వె[illegible]రాబాద్ వస్తూ దారిలో కొలను [illegible]కలోని పురాతన జైనదేవాలయాన్ని సందర్శించుకోవచ్చు. రామప్ప చూశాక నల్లరాతి శిల్పాల విశ్వరూపాన్ని దర్శించాలంటే కర్ణాటకలోని బేలూరు, హాళేబీడు వెళ్ళక తప్పదు.

వరంగల్‌లో ఎ.పి. టూరిజం వారి
పున్నమి హోటల్ ఫోన్ నెంబరు
91-870-2432312.
హైదరాబాద్‌లోని ఎ.పి. టూరిజం వారి నెంబర్లు
91-40-23453036, 23450165

కొలిచారు. ఎనిమిది చేతులతో ఈ విగ్రహం ఎంతో ఆకర్షణీయంగా వుంటుంది. ఈ విగ్రహం 9 అడుగుల ఎత్తు, 9 అడుగుల వెడల్పు కలిగి వుంది.

వేయిస్థంభాల గుడి: కాకతీయుల కళా వైభవానికి హనుమకొండలోని వేయిస్థంభాల గుడి ప్రత్యక్ష సాక్ష్యం. ఇది శ్రీ రుద్రేశ్వరస్వామి ఆలయం. 1163 సంవత్సరంలో ప్రతాపరుద్రుడు ఈ ఆలయాన్ని నిర్మించినట్లు చెబుతారు. ఇది చాళుక్య దేవాలయాలను పోలి ఉంటుంది.

ఆరడుగుల బలమైన పునాదిపై నిర్మితమైన ఈ ఆలయంలో ఒకవైపు ఆరువందల స్తంభాలు, మరోవైపు నాలుగువందల స్తంభాలు ఉన్నాయి. ప్రధాన ఆలయానికి ఎదురుగా ఉన్న శిథిల మంటపం మధ్యలో ఆరడుగుల ఎత్తులో రాతి నంది విగ్రహం జీవకళ ఉట్టిపడుతూ చూడముచ్చటగా మనల్ని ఆకర్షిస్తుంది.

ఒకప్పుడు ఇక్కడి స్థంభాలలో దేన్ని మీటినా మధుర స్వరాలు వినిపించేవట. ఈ మంటపంలో ఎటువంటి సంగీతవాద్యాలు లేకుండానే కచేరీలు నిర్వహించేవారట.

ఈ స్థంభాలపై అందమైన లతలు, పుష్పాలు, వివిధ శిల్పాలతో అలంకరించారు ఆనాటి శిల్పులు.

రామప్పగుడి: వరంగల్‌కు 60 కి.మీ. దూరంలో ములుగు తాలూకాలోని పాలంపేటలో ఉంది రామప్ప దేవాలయం. ప్రతి తెలుగువారు చూడదగ్గ అద్భుత శిల్పకళాక్షేత్రం రామప్పగుడి.

రామప్ప చెరువు పక్కనున్నది గనుక ఈ ఆలయాన్ని రామప్ప దేవాలయం అంటారు. కాకతి గణపతిదేవుడు 1213లో నిర్మించిన సుప్రసిద్ధ ఆలయం ఇది. నక్షత్ర ఆకారపు వేదిక మీద నిర్మించిన ఆలయం ఇది. ఇక్కడి ప్రత్యేకత 12 నల్లరాతి యక్షిణి విగ్రహాలు ఈ ఆలయ ఊపిరి భారాన్ని మోస్తున్నట్టుగా ఉంటుంది.

ఈ విగ్రహాల అంగవిన్యాసం, యవ్వనశోభ, శిల్ప సౌందర్యం వర్ణనాతీతం. బేలూరు హొయసల శిల్ప సాంప్రదాయాన్ని మేళవించి చెక్కిన శిల్పాలు, నునుపుదేరి సజీవ శిల్పాలా అన్న భ్రమను కల్పిస్తాయి. నాట్యభంగిమలతో గల ఈ శిల్పాల మొహాల్లో వివిధ భావోద్వేగాలను ఎంతో సున్నితంగా మలిచారు.

ఆనాటి శిల్పుల చేతుల్లో ఈ కఠిన శిలలు వెన్నముద్దలుగా మారాయంటే అతిశయోక్తి కాదు. ఇంకొక్క మాటలో చెప్పాలంటే వర్ణనాతీతం ఈ శిల్ప కళాసంపద. ముఖ్యంగా నాగిని విగ్రహ సౌందర్యం చూసి తీరవలసిందే.

మరో విశేషం ఈ గుడి నిర్మాణంలో ఉపయోగించిన ఇటుకలు నీటిలో వేస్తే తేలేవట.

ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక సౌజన్యంతో